

**QORTI CIVILI
PRIM' AWLA**

**ONOR. IMHALLEF
ANNA FELICE**

Seduta tal-11 ta' Ottubru, 2011

Citazzjoni Numru. 651/2002/1

Joseph Zammit u Paul Zammit

vs

Duncan Galea u b'digriet tat-10 ta' Ottubru 2002, is-socjeta' Gasan Mamo Insurance Agency (b'digriet tal-Qorti tal-11 ta' Jannar 2008, il-Qorti ordnat li titnehha l-kelma 'Agency' stante bdil f'isem il-kumpanija) Ltd ghan-nom u in rapprezentanza tas-socjeta' estera CGU Insurance plc thalliet tintervjeni fil-kawza in statu et terminis;

Il-Qorti:

Rat ic-citazzjoni ta' Joseph Zammit u Paul Zammit fejn dawn, wara li ppremettew illi:

Fl-10 ta' Marzu 2001 fi Triq ta' Buqana, ir-Rabat, waqt li l-attur Paul Zammit kien fil-vettura Hyundai Accent bin-

numru ta' registrazzjoni AAD539, liema vettura hija proprjeta' tal-attur Joseph Zammit u dak il-hin misjuqa mill-konvenut Duncan Galea. Il-konvenut Duncan Galea tilef il-kontroll tal-vettura u kien involut f'incident tat-traffiku, liema incident gara meta l-vettura Hyundai Accent bin-numru ta' registrazzjoni AAD539 misjuqa mill-konvenut Duncan Galea u proprjeta' ta' Joseph Zammit, harget mit-triq principali u baqghet niezla ghal go ghalqa u dan minhabba traskuragni, imprudenza u nuqqas ta' osservanza tat-traffiku da parti tal-istess konvenut Duncan Galea u bir-rizultat li l-vettura proprjeta' tal-attur Joseph Zammit u misjuqa minn Duncan Galea garrbet hsarat kbar u li l-attur Paul Zammit korra serjament;

B'konsegwenza ta' dan l-istess incident, li ghalih kien unikament responsabbli l-konvenut, il-vettura Hyundai Accent bin-numru tar-registrazzjoni AAD539 garrbet hsarat kbar filwaqt li l-attur Paul Zammit soffra griehi ta' natura serja li jwasslu ghal debilita' permanenti u li ghalhekk u b'rizultat ta' dan l-incident huwa soffra danni attwali kif ukoll danni futuri 'lucrum cessans', dan kollu kif sejjer jirrizulta waqt it-trattazzjoni tal-kawza;

L-istess konvenut u l-assikurazzjoni tieghu interpellati biex ihallsu d-danni sofferti mill-atturi baqghu inadempjenti u kellha ssir din il-kawza.

Talab il-konvenut jghid ghalfejn din l-Onorabbli Qorti m'ghandhiex:

Tiddikjara u tiddeciedi li l-konvenut kien unikament responsabbli ghall-incident tat-traffiu li gara fl-10 ta' Marzu 2001 fi Triq ta' Buqana, Rabat, u ghad-danni konsegwenzjali kif ukoll danni personali li garrbu l-atturi bhala rizultat ta' dan l-incident;

Tillikwida dawn id-danni okkorrendo bl-opra ta' periti nominandi;

Tikkundanna lill-konvenut ihallas lill-atturi daww id-danni li jigu hekk likwidati kif fuq intqal flimkien mal-imghaxijiet legali.

Kopja Informali ta' Sentenza

Bl-ispejjez kontra l-istess konvenut li minn issa huwa ngunt ghas-subizzjoni.

Rat id-dikjarazzjoni guramentata tal-istess atturi.

Rat in-nota tal-eccezzjonijiet tal-konvenut li eccepixxa permezz taghha illi:

L-ewwel talba tal-atturi ghandha tigi respinta stante li l-incident de quo ma garax tort tal-konvenut, u dan kif ser jirrizulta waqt it-trattazzjoni tal-kawza.

It-tieni talba tal-atturi ghandha tigi respinta ukoll stante illi ma hemmx danni x'jigu likwidati favur l-atturi.

Konsegwentement, anke t-tielet talba ghandha tigi respinta stante li l-konvenut ma ghandux ikun ikkundannat ihallas danni lill-atturi.

Rat id-digriet ta' din il-Qorti diversament presjeduta li permezz tieghu, fuq talba taghha stess, is-socjeta' Gasan Mamo Insurance Agency Limited thalliet tintervjeni fil-kawza.

Rat il-verbal tas-seduta tal-31 ta' Jannar 2003 li fiha nhatar Mr. Charles Grixti bhala perit mediku sabiex jirrelata dwar l-allegata dizabilita' permanenti tieghu.

Rat ir-rapport tal-istess perit mediku.

Rat il-verbal tas-seduta tat-3 ta' Marzu 2004, f'liema seduta gew mahtura Mr. Anthony Bernard, Mr. Raymond Gatt u Mr. Ivan Esposito bhala periti perizjuri.

Rat ir-rapport tal-istess periti perizjuri.

Rat id-dokumenti esebiti.

Rat il-verbali tad-depozizzjonijiet tax-xhieda li nghatat quddiem din il-Qorti diversament presjeduta.

Kopja Informali ta' Sentenza

Semghet xhieda oħra viva voce.

Rat li, għalkemm il-partijiet kollha fil-kawza ngħataw il-fakulta' li jipprezentaw sottomissjonijiet bil-miktub, kien biss il-konvenut li għazel li juzufuwixxi minn din il-fakulta'.

Rat l-atti kollha tal-kawza.

Rat li l-kawza thalliet għal-lum għas-sentenza.

Ikkunsidrat illi l-kawza odjerna hija rizultat ta' incident awtomobilistiku li sar fl-10 ta' Marzu 2001 fir-Rabat meta fil-karozza proprjeta' tal-attur Joseph Zammit misjuqa mill-konvenut Galea kien riekeb l-attur l-iehor Paul Zammit li wegga' fl-istess incident. Paul u Joseph Zammit qed jitolbu dikjarazzjoni li l-habta saret tort ta' Duncan Galea u għalhekk għandu jhallas id-danni kawzati. Duncan Galea jilqa' għall-kawza billi jichad li kien jahti għaliha kif ukoll billi jsostni li ma kienx hemm danni.

Jirrizulta mill-provi prodotti illi l-incident gara fl-10 ta' Marzu 2001 f'xi s-sagħtejn ta' filghodu. L-attur Paul Zammit u l-konvenut Duncan Galea kienu marru flimkien fil-club "Tattingers" fir-Rabat wara x-xogħol. Sakemm damu hemm hadu xi xorb alkoholiku. Fil-fatt meta hargu, Paul Zammit, li kien mar bil-karozza ta' missieru kien fis-sakra u ma setax isuq. Għalhekk kien Duncan Galea li saq il-karozza, proprjeta' ta' missieru. Ftit wara li telqu mit-Tattingers, gara l-incident qrib Chadwick Lakes. Fl-incident ma kienx hemm karozzi oħra involuti, izda l-karozza spiccat waqgħet għal go għalqa. Fl-incident Paul Zammit sofra griehi f'għonqu, b'dizabilita' permanenti. Il-karozza giet meqruda għal kollox. Kontra Duncan Galea ttiehdu ukoll proceduri kriminali.

Paul Zammit xehed hekk:

"Dakinhar tal-10 ta' Marzu 2001, jiena kont xogħol filghaxija u spiccajt għall-habta tal-ghaxra ta' bil-lejl. Wara x-xogħol mort id-dar u mbagħad pero' ergajna hrigna bil-hsieb li jmorru it-Tattingers. Dan ovvjament kien fid-9 ta'

Marzu 2001 peress illi l-incident fil-fatt imbaghad sar l-ghada l-10 ta' Marzu.

Tlajna sat-Tattingers jiena kont f'karozza ma' Duncan Galea li kienet qed tigi misjuqa minnu anzi kont jiena li kont qed insuq il-karozza pero' fil-vettura konna jiena u hu biss. Ghandi nispjega illi l-konvenut Duncan Galea, dak iz-zmien kien jahdem mieghi fl-istess xoghol u meta spiccajna kif ghidt fl-ghaxra ta' bil-lejl iddecidejna li mmorru t-Tattingers u morna fil-fatt hemmhekk flimkien. Morna bil-karozza tieghi u soqt jiena. Domna hemmhekk qisu sas-saghtejn ta' filghodu. Jiena meta ahna hrigna mit-Tattingers hassejt ruhi li ma kontx fl-istat li kont kapaci nsuq u fil-fatt nista' nghid li kont fti jew wisq xurban u ghidt lil Duncan Galea illi jiena ma kontx fi stat li nsuq lura ghad-dar. Meta ghidt hekk lis-Sur Duncan Galea dana hadli c-cwieviet tal-karozza mill-but li kelli fuq sidri, jigifieri mhux il-but tal-gnub imma l-but li jkolli ma sidri mal-faccata, gab zewgt ihbieb tieghu ohra li jien ma nafhomx, gabli l-karozza u tefghani fuq wara tal-karozza. fil-fatt dawn iz-zewgt ihbieb tieghu mbaghad qaghdu wiehed hdejja fuq wara u l-iehor quddiem hdejn Duncan Galea. U Duncan Galea saq il-karozza tieghi biex immorru lejn id-dar.

Jiena lil Duncan Galea ma ridtux isuq u dan peress li hu kien fis-sakra bhali, kien fl-istess sitwazzjoni bhal tieghi. Jiena ghalija, lil Duncan Galea ghidtlu li noqoghdu hemm peress li t-tnejn li ahna ma konniex fi stat li nsuqu. Jiena ridt li noqoghdu hemmhekk sakemm inkunu f'pozizzjoni tajba li nkunu nistghu nsuqu pero' Duncan ma riedx. Ahna tlaqna mit-Tattingers direzzjoni tal-Mosta peress li xi hadd minn dawk il-hbieb ta' Duncan kien mill-Mosta.

U ndunajt li sakemm, waqt li konna qed insuqu, konna diga' kwazi se nithawlu darbtejn qabel ma sar l-incident in kwistjoni. L-incident in kwistjoni mbaghad fil-fatt seh fl-inhawi ta' Chadwick lakes. Jiena fil-karozza kif ghidt kont bil-qeghda wara u kont naqra mitluq. Kif seh l-incident ma niftakarx. Li naf li mbaghad intlift minn sensija u stenbaht l-ghada ghall-habta tal-ghaxra ta' filghodu gewwa l-isptar."

Duncan Galea xehed hekk:

“Waqf li konna t-Tattingers zfinna xi ftit u xrobna pero’ kemm xrobna ma niftakarx. Jekk niftakar sew konna hadna birra. Kif ghidt ma niftakarx kemm hadt fliexken birra pero’ nahseb li kienu xi tlieta. Qabel ma dhalna t-Tattingers konna Itqajna l-grupp kollu li konna ftehmna li mmorru hemmhekk barra l-Imdina. Xi hadd minn shabna kellu xi drinks u jiena hadt xi birra. Sakemm soqna mix-xoghol sal-Imdina ma waqafniex postijiet ohra. Il-karozza pparkjajnieha r-Rabat stess hdejn ir-Roman Villa. Il-vettura hallejnieha pparkjata hdejn ir-Roman Villa mbaghad imxejna sa hdejn l-Imdina fejn iltqajna’ mal-grupp u nzilna t-Tattingers. ‘Meta hrigna mit-Tattingers ahna morna dritt ghall-karozza peress li ma kellniex pjan li mmorru xi mkien iehor. Meta morna hdejn il-karozza, sid il-karozza, Paul Zammit kien jidher li ma kienx fi stat li jsuq il-karozza tieghu. Meta konna it-Tattingers, jiena ma qadtx il-hin kollu ma’ Paul Zammit ghax kif ghidt konna grupp u mbaghad kulhadd jinfired ma’ xi hbieb partikolari. Hemm pero’ kien hemm mumentu meta Paul Zammit kien wahdu. Ahna konna hrigna mit-Tattingers peress li xi hadd li jahdem hemmhekk stess induna u ra lil Paul Zammit wahdu. Ra ukoll li huwa kien qed jirremetti u ghalhekk kien ovvju li ma kienx fi stat u din il-persuna avvicinatna u qaltilna li jkun ahjar jekk lil Paul Zammit nihduh minn hemm u nihduh lejn id-dar minhabba l-istat li kien. Fil-fatt imbaghad ghalhekk ahna hrignieh lil Paul Zammit mit-Tattingers. Konna jiena, certu Reuben Farrugia u certu Andrew li ghinuni biex jiena nohrog lil Paul Zammit mit-Tattingers. Meta hrigna mit-Tattingers qghadna ftit on the side hdejn il-bankina peress li Paul Zammit ma felahx jimxi sakemm gie ftit f’tieghu. Paul Zammit imbaghad lili qalli li hu ma kienx jiflah isuq u qalli ahjar issuq int ghax jien ma niflahx insuq. Jiena hassejtni tajjeb u hassejtni li kont kapaci li nsuq il-vettura. Ghall-ewwel jiena, ma’ Paul Zammit irrifjutajt li nsuq peress li l-vettura ma kinitx tieghi u anke ma kontx ippreparat li nsuq jiena. Paul Zammit baqa’ jinsisti li hu ma setax isuq u baqa’ jinsisti mieghi li jien kelli nsuq u fl-ahhar kelli naccetta. Thassartu u accettajt li nsuq u nwasslu sad-dar.

Tlaqna mit-Tattingers, inzilna t-telgha tas-Saqqajja, imbaghad dorna mill-ewwel on the left it-triq li tiehu ghall-Mellieha jew Mosta. Bhala temp ma niftakarx x'kien, pero' zgur li ma kienx bnazzi u l-art kienet zgur bin-nida. Mistoqsi x'hin kien li tlaqna mit-Tattingers nghid li ma niftakarx. Kif kont qed insuq ahna konna f'dik ir-roundabout li taghti ghal Chadwick Lakes u hemmhekk kif ghafast il-brake biex inkun nista' ndur il-kisra hassejt il-karozza tiskidja. Jiena ma niftakarx b'liema speed kont ghaddej pero' kont qed insuq bi speed normali. Hemmhekk fil-kisra bil-fors triq issuq bil-mod pero' mistoqsi kemm hu normali ghalija ma nistax nghid ghax ma ghandhix idea. Ma niftakarx b'liema speed kont ghaddej sew. It-triq fiha pendil pero' ma kinitx ghan-nizla. Ma ghandix idea b'liema speed kont ghaddej pero' ma kontx qed insuq bi speed mgħaggel. Seat belts ahna konna libsin. Meta rajt li l-karozza tagħmel certu moviment ippruvajt innaqqas u ppruvajt nikkontrolla l-karozza u ppruvajt inwaqqafha l-karozza pero' ma rnexxilix. Imbaghad ma nafx x'gara, jiena intlift minn sensija u meta qomt sibt li l-karozza kienet go ghalqa isfel mit-triq. L-ghalqa hija taht it-triq u l-karozza spiccat f'dik l-ghalqa taht it-triq."

Il-Qorti tal-Appell Kriminali, permezz ta' sentenza tat-30 ta' April 2003 sabet lil Duncan hati illi saq meta kien xurban, li involontarjament ikkaguna offizi ta' natura hafifa fuq Paul Zammit u li involontarjament ikawza hsara ghad-dannu ta' Joseph Zammit. Gie kkundannat multa u gie skwalifikat milli jsuq ghal sitt xhur.

F'dan l-isfond, il-Qorti hija tal-fehma li l-atturi rnexxielhom jippruvaw illi l-htija tal-incident hija kollha tal-konvenut. Ghalkemm, kif inhu ben risaput, il-process civili huwa indipendenti minn dak kriminali, sentenza tal-Qorti kriminali tikkostitwixxi prova li ghandha titqies mill-Qorti Civili.

Fil-kawza Carmelo Camilleri vs. Gejtu Cassar, deciza fl-1 ta' Dicembru 1955, inghad hekk:

“*Mill-principju sancit fl-Artikolu 6 tal-Kodici Kriminali, jgifieri tal-ezercizzju taz-zewg azzjonijiet, tidderiva biss il-konsegwenza illi l-provi tal-azzjoni simili ghandhom isiru ex integro quddiem il-Qorti Civili kompetenti, u dawk tal-azzjoni kriminali; anke ex integro quddiem il-Qorti Kriminali; pero' xejn ma josta illi jsir il-konfront bejn dawk il-provi, ghall-fini ta' attendibilita' taghhom u tal-ahjar amministrazzjoni tal-gustizzja. Minn hawn jidher ukoll illi konformament ghar-regola relattiva ghall-provi, tista' tigi prodotta f'kawza civili, li tkun ghadha pendent, kopja tas-sentenza moghtija mill-Qorti Kriminali fuq dawk l-istess fatti; u dan in forza tal-Artikolu 627(e) tal-Kap. 12.*” F'dan is-sens hi l-gurisprudenza taghha (**Vol. VI P I p 143 u Vol. XXVII P I p 617**).

Naturalment il-gudizzju in sede penale jikkostitwixxi biss wahda mill-provi pero' hi prova importanti anke ghaliex ukoll kull prova hi ammissibbli jekk hi logikament rilevanti ghall-kwistjoni fil-kawza bejn il-partijiet (Artikolu 558 tal-Kapitolu 12);

*Difatti bhala proposizzjoni dottrinali rakkolta mil-**Laurent**, “si ritiene che il giudice civile puo' al bisogno attingere gli elementi della sua canonizzazione alle prove raccolte in procedimento penale” (“**Carmelo Xuereb et vs. Giovanni Micallef et**”, Appell Civili, 26 ta' Novembru 1923).”*

Fil-kaz in ezami dan jghodd b'mod partikolari peress illi l-Qorti f'dawk il-proceduri ghamlet apprezzament profond, kif jidher mis-sentenza esebita in atti a fol. 100 tac-cirkostanzi kollha tal-kaz li jwaslu ghas-sejba ta' responsabilita' unika tal-konvenut.

Dizabilita' permanenti

L-esperti medici li ezaminaw lil Paul Zammit kollha jaqblu li dan sofra dizabilita' permanenti kawza tal-incident awtomobilistiku de quo. L-espert inkarigat mill-assikurazzjoni iffissa l-percentwali bhala 12%; l-ewwel espert nominat mill-Qorti bhala 20%. Il-periti perizjuri mbaghad ikkostataw percentwali ta' 15%. Fic-cirkostanzi hija din tal-ahhar li qieghda taghmel taghha l-Qorti.

Danni ta' Joseph Zammit

Joseph Zammit soffra danni peress illi l-karozza tieghu inqerdet totalment. Tqieset mis-surveyor imqabbad mill-assikurazzjoni illi kienet "beyond economical repair". Il-valur taghha kien ta' Lm2500 (fol. 99). Hallas ukoll Lm13 ghas-survey report. Dawn l-ammonti ghandhom jithallsu bhala danni lil Joseph zammit.

Danni ta' Paul Zammit

Bhala damnum emergens, Paul Zammit gab prova li nefaq disgha u erbghin Lira viziti medici u tlett mija u tmintax-il Lira spejjez ta' vjaggar tieghu u ta' missieru ghal-Londra, fejn mar ghall-kura. Ir-ricevuti ta' dawn l-ispejjez gew esebiti in atti.

Lucrum cessans

Fiz-zmien tal-incident, l-attur Paul Zammit kien jippercepixxi salarju ta' Lm5546 fis-sena. Minhabba t-trapass taz-zmien, il-Qorti ser tqis fuq salarju ta' Lm6000 fis-sena. Kellu 27 sena, u ghaldaqstant, il-Qorti ser taddotta multiplier ta' hamsa u tletin, dan ukoll in vista tac-cirkostanzi dejjem prezenti li l-eta' tal-irtirar ta' bniedem dejjem tizdied. Peress illi s-sentenza qed tinghata ghaxar snin wara l-incident, m'huwiex ser jitnaqqas ebda ammont minhabba "lump sum payment".

Ghalhekk;

$Lm6000 \times 35 \times 15\% = Lm31,500$, ekwivalenti ghal €73,375.26.

L-atturi talbu ukoll imghaxijiet. Il-Qorti tqis li ma hemm ebda raguni li twarrab mill-principju "in illiquidis non fit mora" u ghalhekk l-imghax ghandu jibda jiddekorri mil-lum.

Ghal dawn ir-ragunijiet, il-Qorti:

Kopja Informali ta' Sentenza

1. Filwaqt li tichad l-eccezzjonijiet tal-konvenut, tilqa' l-ewwel talba u tiddikjara li l-incident tal-10 ta' Marzu 2001 gara htija ta' Duncan Galea;

2. Tilqa' t-tieni talba u tiddikjara li Joseph Zammit soffra danni fl-ammont ta' €5853.72 ekwivalenti ghal Lm2513;

3. Tiddikjara li Paul Zammit soffra danni fl-ammont ta' €73,375.26;

4. Tikkundanna lil Duncan Galea ihallas lil Joseph Zammit is-somma ta' €5853.72 u lil Paul Zammit is-somma ta' €73,375.26.

L-ispejjez tal-kawza jithallsu minn Duncan Galea.

< Sentenza Finali >

-----TMIEM-----